

การประเมินความรู้และการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร
ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

An Evaluation of Knowledge and Extension of New Theory Agriculture
of Farmers in Saraburi Province

นิวัฒน์ เพ็งพูล, นารีรัตน์ สีระสาร*, พลสรานู สรานูรมย์

Niwat Pengpul, Nareerat Seerasan*, Ponsaran Saranrom

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Department of Agricultural and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University

*Corresponding author: Nareerut.see@stou.ac.th

Received: 29 August, 2025; Revised: 11 September, 2025; Accepted: 22 October, 2025

Abstract

The objectives of this research were to study: (1) farmers' acquisition of knowledge and understanding of New Theory Agriculture; (2) extension needs of New Theory Agriculture; and (3) analyze problems and suggestions from farmers regarding the extension and implementation of the New Theory of Agriculture in order to lead to appropriate agricultural development guidelines. The population of this study consisted of 839 farmers who participated in the "One Subdistrict, One New Theory Agriculture Group" project in Saraburi Province. The sample size of 271 was determined using Taro Yamane's formula with a margin of error of 0.05. A simple random sampling technique was employed. Data were collected using structured interviews and analyzed using descriptive statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research findings revealed that farmers practiced New Theory Agriculture at a high level (mean = 0.79). They allocated their agricultural land into four main components water reservoir, rice field, crop area, and residential area in proportions that were largely consistent with the New Theory principles (mean = 0.81). The most common activity was the cultivation of fruit trees and perennial plants (mean = 0.82). However, farmers' knowledge and understanding of New Theory Agriculture were found to be at a moderate level (mean = 1.89). Most of their knowledge was acquired from mass media (mean = 2.34), while knowledge gained from printed media remained limited (mean = 1.52). Moreover, it was found that 94.5% of the farmers had a high level of knowledge and understanding, yet their income from practicing New Theory Agriculture remained relatively low. Specifically, 48% of the farmers had an annual income of less than 50,000 Baht. The main sources

of income were vegetable production (daily and weekly income) and rice cultivation (monthly income), while annual income was primarily derived from the cultivation of fruit trees and perennial crops. The majority of farmers expressed a need for training programs and study visits to enhance their knowledge and skills in practicing New Theory Agriculture. The main problems identified were the lack of conformity to New Theory principles, resulting from insufficient understanding of the detailed practices, along with labor shortages and financial constraints.

Keywords: Agricultural extension; New Theory Agriculture; Farmers' Knowledge; Farmers' Needs

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การประเมินระดับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสระบุรี (2) ความต้องการในการส่งเสริม และ (3) การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะจากเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมและการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการเกษตรที่เหมาะสม ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำนวน 839 คน คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทอโร ยามาเน ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ได้จำนวน 271 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 0.79) โดยมีการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตรเป็น 4 ส่วน (สระน้ำ, ที่นา, พืชไร่, ที่อยู่อาศัย) ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับหลักการ ตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ (ค่าเฉลี่ย = 0.81) และกิจกรรมที่ปฏิบัติคือการปลูกไม้ผล และไม้ยืนต้นมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 0.82) อย่างไรก็ตาม เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 1.89) โดยได้รับความรู้จากสื่อมวลชนเป็นหลัก (ค่าเฉลี่ย = 2.34) แต่ยังขาดความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย = 1.52) นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรร้อยละ 94.5 มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก แต่รายได้จากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ยังค่อนข้างน้อย โดยเกษตรกรร้อยละ 48 มีรายได้ต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท โดยกิจกรรมหลักที่สร้างรายได้คือการปลูกพืชผัก (รายวันและรายสัปดาห์) และการทำนา (รายเดือน) ส่วนรายได้รายปีมาจากการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมความรู้และศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ปัญหาหลักที่พบคือ การขาดความสอดคล้องในการปฏิบัติตามหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจากเกษตรกรยังขาดความเข้าใจในรายละเอียดและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง ขาดแคลนแรงงาน และมีข้อจำกัดด้านเงินทุน

คำสำคัญ: การส่งเสริมการเกษตร; เกษตรทฤษฎีใหม่; ความรู้ของเกษตรกร; ความต้องการของเกษตรกร

บทนำ

จากปัญหาการทำเกษตรของไทยที่เกษตรกรขาดที่ดินทำกิน มีหนี้สินสูง ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และนิยมทำเกษตรเชิงเดี่ยว ส่งผลให้รายได้ไม่แน่นอนและไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 จึงทรงพระราชทานแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรขนาดเล็กในรูปแบบ “ทฤษฎีใหม่” โดยเน้นการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ด้วยการบริหารจัดการจัดการพื้นที่ 15 ไร่ ให้สามารถผลิตอาหารและรายได้ได้ตลอดปี ผ่านระบบเกษตรผสมผสานและการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ณ ศูนย์บริการพัฒนาวัดชัยมงคลพัฒนา จังหวัดสระบุรี โดยยึดหลักการพัฒนาร่วมกันระหว่าง “วัด ราษฎร และรัฐ” และใช้หลักการจัดสรรพื้นที่แบบ 30-30-30-10 ได้แก่ สระน้ำ (30%) ปลูกข้าว (30%) ปลูกพืชผสมผสาน (30%) และที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ (10%) โดยต้องดำเนินการภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน (Chaipattana Foundation, 2016) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสที่ว่า “ถึงบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ สองอย่างนี้จะทำความเจริญแก่ประเทศได้ แต่ต้องมีความเพียร แล้วต้องอดทน ต้องไม่ใจร้อน” ในช่วงปี พ.ศ. 2560–2561 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ส่งเสริมและเผยแพร่แนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่แก่เกษตรกรทั่วประเทศ โดยตั้งเป้าหมาย 70,000 ราย (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2018)

อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงทำเกษตรเชิงเดี่ยว ซึ่งมีความเสี่ยงสูงต่อความผันผวนของตลาดและรายได้ จังหวัดสระบุรีมีเกษตรกร 33,454 ครัวเรือน มีพื้นที่เกษตร 792,802 ไร่ โดยส่วนใหญ่ปลูกข้าว (42.59%) พืชไร่ (23.90%) ไม้ผล (8.79%) ไม้ยืนต้น (4.79%) และพืชผัก (4.77%) มีเกษตรกรที่เคยเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่กว่า 2,477 ราย แต่มีเพียง 17.72% เท่านั้นที่ยังคงปฏิบัติอย่างยั่งยืน ซึ่งจังหวัดสระบุรี ได้เริ่มดำเนินโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างเป็นระบบตั้งแต่ปี 2560 โดยมีเกษตรกรสมัครเข้าร่วมตามคุณสมบัติและหลักเกณฑ์การคัดเลือก เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทฤษฎีใหม่ ในปี 2562 จำนวน 839 คน เกษตรกรที่เข้าร่วมส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นผู้นำชุมชนทั้งในและนอกระบบ สามารถวางแผนการผลิตและดำเนินการตามหลักเกษตรผสมผสานเพื่อพึ่งพาตนเอง ทำให้ครัวเรือนมีผลผลิตเพียงพอสำหรับการบริโภคและส่วนเกินเพื่อจำหน่ายเพิ่มรายได้ (Saraburi Provincial Agricultural Office, 2021)

ถึงแม้จะมีการส่งเสริมผ่านโครงการ “5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ภายใต้อาณัติ” และการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต แต่เกษตรกรจำนวนมากยังคงประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน ขาดการปฏิบัติตามหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ ภัยธรรมชาติ ตลอดจนข้อจำกัดด้านการตลาด ส่งผลให้การนำแนวทางไปปรับใช้อย่างยั่งยืนยังมีสัดส่วนต่ำ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการสนับสนุนจากภาครัฐล้วนมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินเกษตรทฤษฎีใหม่ Thiemmuang (2009) ศึกษาหมู่บ้านขยายผลทฤษฎีใหม่ วัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี พบว่า บทบาทผู้นำ ครัวเรือน สถานภาพสมรส การจัดการพื้นที่ ตลอดจนการเข้ารับการศึกษาอบรมด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน Nitichart (2017) ศึกษาการดำเนินโครงการ “5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่” อำเภอค้อใหญ่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้และผ่าน

การฝึกอบรม แต่ยังสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้เพียงในระดับปานกลาง โดยมีข้อจำกัดด้านต้นทุนและแรงงาน Moolcharee (2019) ศึกษาเกษตรกรอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า อายุและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้และการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่สะท้อนว่า แม้เกษตรทฤษฎีใหม่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรแต่ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความพร้อมด้านสังคม เศรษฐกิจ และการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การประเมินระดับความรู้และความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การระบุความต้องการในการส่งเสริมด้านต่าง ๆ รวมถึงการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะจากเกษตรกรโดยตรง เพื่อให้ได้แนวทางการส่งเสริมและการพัฒนาการเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่จังหวัดสระบุรีที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2562 ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำนวน 839 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา กำหนดโดยใช้สูตรทาร์โยมาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มเท่ากับ 271 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ลักษณะคำถามแบบมีทั้งแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด การจัดลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์ในการแบ่งระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การปฏิบัติของเกษตรกรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้แก่ การปฏิบัติตามเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 พออยู่พอกิน และรายได้จากการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ มีเกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ ตอบปฏิบัติ = 1 คะแนน และตอบไม่ปฏิบัติ = 0 คะแนน และกำหนดเกณฑ์ในการประเมินระดับการปฏิบัติ ได้แก่

เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 90.0 ขึ้นไป หมายถึง มีเกษตรกรปฏิบัติระดับมากที่สุด

เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 80.0 – 89.9 หมายถึง มีเกษตรกรปฏิบัติระดับมาก

เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 70.0 – 79.9 หมายถึง มีเกษตรกรปฏิบัติระดับปานกลาง

เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 60.0 – 69.9 หมายถึง มีเกษตรกรปฏิบัติระดับน้อย

เกษตรกรตอบถูกต่ำกว่าร้อยละ 60.0 หมายถึง ความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 การได้รับความรู้และความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ประกอบด้วย การได้รับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ มีตัวเลือกตอบ ได้แก่ ได้รับเป็นประจำ ได้รับนาน ๆ ครั้ง และไม่เคยได้รับ สำหรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ มีเกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ ตอบถูก = 1 คะแนน และตอบผิด = 0 คะแนน มีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 90.0 ขึ้นไป หมายถึง ความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุด
เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 80.0 – 89.9 หมายถึง ความรู้ความเข้าใจระดับมาก
เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 70.0 – 79.9 หมายถึง ความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง
เกษตรกรตอบถูกร้อยละ 60.0 – 69.9 หมายถึง ความรู้ความเข้าใจระดับน้อย
เกษตรกรตอบถูกต่ำกว่าร้อยละ 60.0 หมายถึง ความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ประกอบด้วย การเข้ารับการอบรมความรู้ การสัมมนา การศึกษาดูงาน และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ประกอบด้วยปัญหาในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ได้แก่ ความรู้ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดสรรพื้นที่ กิจกรรมภายในฟาร์ม และปัญหาอื่นๆ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้แก่ ข้อเสนอต่อการปฏิบัติของเกษตรกร ข้อเสนอต่อการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร และข้อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

และในตอนที่ 3 และตอนที่ 4 มีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

การนำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้ว ไปทดลองกับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาความเชื่อถือได้ (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) ที่ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 95 % โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปผลการทดสอบมีดังนี้ การได้รับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.904 ความต้องการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.981

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 56.79 ปี ร้อยละ 52.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.5

อาชีพหลักด้านการเกษตร ร้อยละ 43.9 มีอาชีพรองรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 97.8 สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกครัวเรือน เฉลี่ย 4.66 คน โดยมีแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.09 คน มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 292,173.43 บาท มีรายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 68,675.28 บาท ร้อยละ 92.6 มีพื้นที่ของตนเองที่มีเอกสารสิทธิ์ มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 21.26 ไร่

การปฏิบัติของเกษตรกรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

การปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1: พออยู่พอกิน พบว่า ภาพรวมการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 : พออยู่พอกินอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 0.79) เมื่อพิจารณารายกิจกรรมพบว่า อันดับที่ 1 กิจกรรมการปลูกไม้ผลไม่ยืนต้น รองลงมา อันดับที่ 2 การจัดพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน อันดับที่ 3 กิจกรรมด้านแหล่งน้ำ อันดับที่ 4 กิจกรรมด้านอาหาร และอันดับที่ 5 กิจกรรมพื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัยและสิ่งก่อสร้างต่างๆ รายละเอียดดัง Table 1

Table 1 Farmers' Practices According to the New Theory Agriculture, Step 1: Sufficient for Living

Activity	mean	SD	Level of Practice	Rank
1. Allocation of land into 4 parts	0.81	0.37	High	2
2. On-farm activities	0.77	0.30	High	
2.1 Water resources management	0.78	0.35	High	3
2.2 Food production activities	0.77	0.35	High	4
2.3 Perennial fruit tree planting	0.82	0.39	High	1
2.4 Residential area and construction management	0.71	0.29	High	5
Overall mean	0.79	0.31	High	

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1: พออยู่พอกิน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 0.79) โดยกิจกรรมที่ปฏิบัติ คือ การปลูกไม้ผลไม่ยืนต้น (ค่าเฉลี่ย 0.82) รองลงมาคือ การจัดสรรพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน (ค่าเฉลี่ย 0.81) การจัดการแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 0.78) และการจัดการพื้นที่อยู่อาศัยและสิ่งก่อสร้าง (ค่าเฉลี่ย 0.71) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Moolcharee (2019) ที่รายงานว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจัดสรรพื้นที่เพื่อปลูกพืชผักสวนครัวสำหรับบริโภคและสร้างรายได้ในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 98.9 สามารถเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ ในสระน้ำเพื่อการบริโภคและจำหน่าย ร้อยละ 96.3 จัดสรรพื้นที่ประมาณร้อยละ 30 สำหรับปลูกข้าว และร้อยละ 94.7 จัดสรรพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งน้ำสำหรับใช้ทางการเกษตร และสอดคล้อง

กับ Charee (2019) ที่ศึกษาการประยุกต์ใช้เกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดสกลนคร เพชรบุรี และ ฉะเชิงเทรา ซึ่งพบว่าเกษตรกรนิยมจัดสรรพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น และพื้นที่อยู่อาศัย โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร เพิ่มโอกาสสร้างรายได้หลายมิติ และช่วยให้เกษตรกรปรับตัวได้ดีขึ้นต่อความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ

รายได้จากการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

รายได้จากการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.5 มีกิจกรรมที่สร้างรายได้รายวันจากการปลูกพืชผัก และร้อยละ 5.9 จากการเลี้ยงสัตว์ เช่น นกกระทาไก่ไข่ และร้อยละ 58.3 มีรายได้จากกิจกรรมที่สร้างรายได้รายสัปดาห์ จากการปลูกพืชผัก และร้อยละ 5.5 กิจกรรมที่สร้างรายได้รายเดือนจากการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ร้อยละ 61.6 รายได้จากการทำนา และร้อยละ 6.6 รายได้จากการเลี้ยงสัตว์น้ำกิจกรรมที่สร้างรายได้รายปีพบว่า ร้อยละ 49.8 รายได้จากการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น รองลงมา ร้อยละ 7.0 รายได้จากการปลูกพืชไร่ และร้อยละ 5.5 รายได้จากการปลูกไม้ใช้สอย รายได้จากการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่พบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.0 มีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุด 2,900 บาทต่อปี สูงสุด 500,000 บาทต่อปีและเฉลี่ย 125,400.66 บาทต่อปี รายละเอียดดัง Table 2

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีกิจกรรมที่สร้างรายได้รายวันส่วนใหญ่มาจากการปลูกพืชผัก (ร้อยละ 63.5) และกิจกรรมที่สร้างรายได้รายสัปดาห์ก็ยังคงเป็นการปลูกพืชผัก (ร้อยละ 58.3) เช่นกัน กิจกรรมที่สร้างรายได้รายเดือนมาจากการทำนา (ร้อยละ 61.6) ในขณะที่กิจกรรมที่สร้างรายได้รายปีมาจากการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น (ร้อยละ 49.8) โดยรวมแล้วพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่เฉลี่ย 125,400.66 บาทต่อปี โดยมีเกษตรกรร้อยละ 48.0 ที่มีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี ขณะที่บางรายมีรายได้สูงสุดถึง 500,000 บาทต่อปี สอดคล้องกับ Nitsuwon (2022) ที่พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่สามารถสร้างรายได้เสริมจากการปลูกพืชผักและไม้ผลได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน และสอดคล้องกับ Kanjanaya (2004) ที่ชี้ว่าเกษตรกรสามารถนำความรู้และทักษะในการจัดการพื้นที่ที่มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ Thiemmuang (2009) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะรายได้จากการผลิตพืชและการเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนการจัดการพื้นที่ปลูกไม้ผล พืชไร่ และไม้ยืนต้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร

Table 2 Farmers' Income from Practicing the New Theory Agriculture

Income Source	Number of Farmers	Percentage (%)
1. Daily income activities*		
Vegetable cultivation	172	63.5
Livestock raising (e.g., quail, layer chickens)	16	5.9
2. Weekly income activities*		
Vegetable cultivation	158	58.3
Ornamental flower cultivation	15	5.5
3. Monthly income activities*		
Rice farming	167	61.6
Aquaculture	18	6.6
4. Yearly income activities*		
Fruit/perennial tree cultivation	135	49.8
Timber tree cultivation	15	5.5
Field crop cultivation	19	7.0
4. Yearly income activities*		
Fruit/perennial tree cultivation	135	49.8
Timber tree cultivation	15	5.5
Field crop cultivation	19	7.0
5. Total income from practicing New Theory Agriculture (THB)		
≤50,000	130	48.0
50,001 – 100,000	84	31.0
≥100,001	57	21.0
Descriptive statistics: Minimum = 2,900 THB, Maximum = 500,000 THB Mean = 125,400.66 THB, Standard Deviation = 168,186.57 THB		

*Farmers do not all earn income from this activity.

การได้รับความรู้และความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

การได้รับความรู้และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ภาพรวมพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1: พออยู่พอกินอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.89) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.34) สื่อกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.19) สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.02) สื่อสิ่งพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 1.52) และน้อยที่สุดในด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 1.39) รายละเอียดดัง Table 3

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.89) โดยได้รับจากสื่อมวลชนเป็นหลัก (ค่าเฉลี่ย 2.34) รองลงมาคือสื่อ กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.19) ในขณะที่สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทน้อยกว่า ซึ่งอาจสะท้อนถึงการเข้าถึงและการใช้งานสื่อประเภทต่าง ๆ ของเกษตรกรในพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nitichart (2017) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับประสบการณ์และการฝึกอบรมด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ แต่การเข้าถึงแหล่งความรู้จากสื่อยังอยู่ในระดับจำกัด และการนำหลักการไปปฏิบัติจริงมักอยู่ในระดับ ปานกลางเช่นเดียวกัน

Table 3 Farmers' Knowledge Acquisition Regarding the New Theory Agriculture

Information Source	Mean	SD	Knowledge Level	Rank
1. Personal contacts	2.02	0.37	Moderate	3
2. Printed media	1.52	0.39	Low	4
3. Mass media	2.34	0.51	High	1
4. Activity-based media	2.19	0.68	Moderate	2
5. Information technology media	1.39	0.43	Low	5
Overall mean	1.89	0.40	Moderate	

สื่อบุคคลได้แก่ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่รัฐของหน่วยงานอื่น สื่อสิ่งพิมพ์ได้แก่เอกสารวิชาการ แผ่นพับทางวิชาการ วารสาร จดหมายข่าวสื่อมวลชน ได้แก่วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อกิจกรรมได้แก่ การฝึกอบรม การสัมมนา การเข้าชม นิทรรศการ ศึกษาดูงาน และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต ไลน์ เฟสบุ๊ค และการบริการรับส่งข้อความสั้น (SMS : Short Message Service)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่า ภาพรวมเกษตรกรร้อยละ 94.5 มีความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และร้อยละ 5.5 มีความรู้ระดับเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ รายละเอียดดัง Table 4

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94.5) มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ในขณะที่ (ร้อยละ 5.5) ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

อย่างไรก็ตาม การที่ยังมีเกษตรกรร้อยละ 5.5 ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเพิ่มเติมแก่เกษตรกรกลุ่มดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nitichart (2017) ที่พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์และผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าแหล่งความรู้หลักจะมาจากสื่อต่าง ๆ ในระดับที่น้อย และการนำความรู้ไปปฏิบัติจริงยังอยู่ในระดับปานกลาง อาจกล่าวได้ว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในหลักการพื้นฐาน แต่ยังขาดความรู้และทักษะในการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

Table 4 Farmers' Understanding of Practicing the New Theory Agriculture

Level of Understanding	Number of Farmers	Percentage (%)
Low	-	-
Moderate	15	5.5
High	256	94.5
Total / Mean	271	100.0

ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

ความต้องการการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่า ภาพรวมมีความต้องการระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ การเข้ารับการอบรมความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.14) รองลงคือ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.90) การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.75) การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.57) รายละเอียดดัง Table 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 5 พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ (ค่าเฉลี่ย = 3.84) โดยกิจกรรมที่ต้องการมากที่สุดคือการอบรมความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.14) รองลงมาคือ การศึกษาดูงาน/เยี่ยมชมแปลง (ค่าเฉลี่ย = 3.90) การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย = 3.75) และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.57) ตามลำดับ ความต้องการที่สูงในการอบรมสะท้อนถึงความตั้งใจของเกษตรกรในการพัฒนาความรู้และทักษะเชิงลึกด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ขณะที่ความต้องการในการศึกษาดูงานในระดับสูงเป็นอันดับรองลงมา แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการได้รับแรงบันดาลใจจากตัวอย่างความสำเร็จของเกษตรกรรายอื่น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของ Nitsuwan (2022) ซึ่งระบุว่า การสนับสนุนจากภาครัฐ การจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง และการติดตามประเมินผล เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถนำหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน อีกทั้งยังใกล้เคียงกับข้อค้นพบของ Thiemmuang

(2009) ที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการฝึกอบรมต่อผลสัมฤทธิ์ของเกษตรกรในการประยุกต์ใช้เกษตรทฤษฎีใหม่

Table 5 Farmers' Needs Regarding the Promotion of Practicing the New Theory Agriculture

Need/Activity	mean	SD	Level of Need	Rank
1. Attending knowledge training	4.14	1.14	High	1
2. Seminars	3.75	1.37	High	3
3. Study visits / Field trips	3.90	1.20	High	2
4. Use of public relations media	3.57	1.32	High	4
Overall mean	3.84	1.23	High	

ปัญหาและข้อเสนอของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.34) ดังนี้ ความรู้ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ (ค่าเฉลี่ย 4.16) รองลงมาคือ การจัดสรรพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 2.98) และมีปัญหาเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในเรื่องกิจกรรมในฟาร์ม (ค่าเฉลี่ย 2.89) เมื่อจำแนกปัญหาในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นรายการกิจกรรมพบว่า ด้านความรู้ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ประเด็นการขาดการปฏิบัติตามหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ (ค่าเฉลี่ย 4.26) รองลงมาคือ ขาดหน่วยงานที่เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับทำเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 4.14) และ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ (ค่าเฉลี่ย 4.14) การจัดสรรพื้นที่พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุด ประเด็นขาดพื้นที่ทำการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.10) รองลงมาคือ ไม่สามารถจัดสรรพื้นที่ไม่ตรงตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.09) และปัญหาไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง (ค่าเฉลี่ย 2.74) กิจกรรมภายในฟาร์มด้านอาหาร พบว่า เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดอันดับ ประเด็นผลผลิตตกต่ำ (ค่าเฉลี่ย 2.93) รองลงมาคือ ผลิตข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 2.62) กิจกรรมด้านการจัดการแหล่งน้ำพบว่า เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด ประเด็นภัยธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.13) รองลงมาคือ พันธุ์สัตว์น้ำที่เหมาะสมกับพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 2.78) และมีปัญหาด้านแหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรทั้งปี (ค่าเฉลี่ย 2.76) กิจกรรมด้านรายได้พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุด ประเด็นขาดแคลนแรงงาน (ค่าเฉลี่ย 3.32) รองลงมาคือ โครงการภาครัฐมีน้อยไม่ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 3.31) ราคาผลผลิตตกต่ำ (ค่าเฉลี่ย 3.29) ไม่มีตลาดจำหน่ายผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.78) พันธุ์พืชที่เหมาะสมกับพื้นที่มีน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.68) และประเด็น ขาดแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 2.61) รายละเอียดดัง Table 6

ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ประเด็น ความรู้ในหลักการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ประเด็นการขาดการปฏิบัติตามหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ถึงแม้จะเข้าใจหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ แต่อาจไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติหรือเพียงรับฟังจากการอบรมแต่ยังไม่ลงมือปฏิบัติจึงเกิดปัญหาการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และเกิดการเข้าใจผิดจากการสื่อสาร รองลงมาคือ การจัดสรรพื้นที่ ประเด็น ขาดพื้นที่ทำการเกษตร และการจัด

กิจกรรมในฟาร์มด้านอาหารเกษตรกร ประเด็นผลผลิตตกต่ำ การจัดการแหล่งน้ำเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องภัยธรรมชาติ และด้านรายได้เกษตรกรมีปัญหา ในเรื่อง ขาดแคลนแรงงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nitichart (2017) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรกรส่วนใหญ่มีการนำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ไปสู่การปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Moolcharee (2019) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.6 ประสบปัญหาภัยธรรมชาติ รองลงมาคือ ปัญหาขาดแคลนแรงงาน และโครงการภาครัฐมีน้อยไม่ถึง

Table 6 Problems of Farmers in Practicing New Theory Agriculture

Problem	Level of Problem		
	Mean	SD	Level
1. Knowledge on New Theory Agriculture	4.16	0.78	High
1.1 Lack of knowledge and understanding of New Theory Agriculture	4.09	0.87	High
1.2 Lack of compliance with New Theory Agriculture principle	4.26	0.87	Highest
1.3 Lack of agencies providing accurate knowledge about New Theory Agriculture	4.14	0.90	High
2. Land Allocation	2.98	0.78	Moderate
2.1 Lack of farmland	3.10	0.84	Moderate
2.2 Inability to allocate land according to New Theory Agriculture principles	3.09	0.92	Moderate
2.3 Lack of own farmland	2.74	0.88	Moderate
3. On-farm Activities	2.89	0.55	Moderate
3.1 Food-related activities	2.77	0.84	Moderate
1) Insufficient rice production for household consumption	2.62	0.88	Moderate
2) Low productivity	2.93	0.99	Moderate
3.2 Water resource management	2.89	0.74	Moderate
1) Inappropriate aquatic species for the area	2.78	0.84	Moderate
2) Insufficient water sources for year-round farming	2.76	0.85	Moderate
3) Natural disasters	3.13	0.81	Moderate

Table 6 (Cont.)

Problem	Level of Problem		
	Mean	SD	Level
3.3 Income	2.99	0.61	Moderate
1) Lack of access to capital sources	2.61	0.68	Moderate
2) Lack of market outlets for products	2.78	0.53	Moderate
3) Low product prices	3.29	0.63	Moderate
4) Labor shortage	3.32	0.54	Moderate
5) Limited availability of suitable crop varieties	2.68	0.48	Moderate
6) Limited and insufficient government support programs	3.31	0.80	Moderate

ข้อเสนอของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

ข้อเสนอต่อการปฏิบัติของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.0 เสนอว่า เกษตรกรต้องมีการเปิดใจยอมรับเทคโนโลยีใหม่ๆ รองลงมาร้อยละ 53.7 การรับฟังข่าวสาร ประชาสัมพันธ์โครงการจากหน่วยงานภาครัฐ ร้อยละ 42.6 ข้อเสนอต่อการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.0 เสนอว่า การส่งเสริมเกษตรกรตามความสมัครใจ และความสนใจของเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 77.8 การส่งเสริมให้ความรู้กับเกษตรกรเฉพาะทางในหลายด้านและหลายมิติ และข้อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 92.6 การคัดเลือกเกษตรกรตามความถนัด และความสมัคร ร้อยละ 83.3 ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่น เทศบาล อบต. รายละเอียดดัง Table 7

Table 7 Farmers' Suggestions on extension of the Implementation of New Theory Agriculture

Suggestion*	Frequency	Percentage%
1. Suggestions for farmers' practices		
- Farmers should be diligent and persistent	23	42.6
- Farmers should be open to adopting new technologies	34	63.0
- Keep up with news and government project announcements	29	53.7
- Lack of knowledge in production planning	15	27.8

Table 7 (Cont.)

Suggestion*	Frequency	Percentage%
2. Suggestions for the Department of Agricultural Extension staff		
- Seek new knowledge to extension to farmers	29	53.7
- Regularly monitor and visit farmers	38	70.4
- Extension according to farmers' willingness and interest	47	87.0
- Provide specialized knowledge in multiple areas/dimensions	42	77.8
- Extension production planning knowledge	19	35.2
- Allow farmers without land ownership documents to participate	27	50.0
3. Suggestions for relevant agencies		
- Increase extension coverage	44	81.5
- Select farmers based on skills and willingness	50	92.6
- Conduct less theory, more hands-on practice	40	74.1
- Emphasize practical training	33	61.1
- Increase participation of local leaders, municipalities, and subdistrict administrative organizations	45	83.3

*Each farmer could provide more than one response.

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษารูปได้ว่า แนวโน้มที่จะปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 : พออยู่พอกิน ได้มาก โดยที่เกษตรกรจะได้รับความรู้เรื่องการปฏิบัติด้านการเกษตรทฤษฎีใหม่จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยได้รับความรู้จากแผนกพืชทางวิชาการ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ การสัมมนา และการศึกษาดูงาน แต่เกษตรกรยังมีความต้องการความรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ไม่ว่าจะในรูปแบบการอบรม การศึกษาดูงาน หรือการสัมมนา และปัญหาของเกษตรกรคือยังขาดการปฏิบัติตามหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรในพื้นที่ศึกษามีการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับมาก โดยเฉพาะการจัดสรรพื้นที่และการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้นซึ่งช่วยเสริมความมั่นคงทางอาหารและเพิ่มรายได้ อย่างไรก็ตาม การจัดการพื้นที่อยู่อาศัยยังอยู่ในระดับน้อย ด้านรายได้เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยปีละ 125,400.66 บาทจากกิจกรรมที่หลากหลาย ขณะที่การรับรู้และความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการการส่งเสริมในระดับมาก โดยเฉพาะการอบรมและการศึกษาดูงาน เกษตรกรยังมีความ

ต้องการได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความยั่งยืนในการดำเนินงานตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

เอกสารอ้างอิง

- Chaipattana Foundation. (2016). *Chaipattana Foundation Journal, December 2016* [PDF file] [in Thai]. Chaipattana Foundation. https://www.chaipat.or.th/cpf-journal.html?filename=chaipat_12559.pdf&id=xyz&task=convert.getpdf
- Charee, N. (2019). *The study of new theoretical agricultural applications of farmers in Sakon Nakhon, Phetchaburi, and Chachoengsao* [Master's thesis, Mahidol University]. *CMMU Digital Archive*.
<https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/3103/1/TP%20BM.033%202562.pdf>
- Kanjanaya, S. (2004). *Learning patterns, knowledge, and attitudes of farmers participating in the New Theory Agriculture project: A case study of Mae Faek Mai Subdistrict, San Sai District, Chiang Mai Province* [Master's thesis, Maejo University].
http://webpac.library.mju.ac.th:8080/mm/fulltext/thesis/2559/Saowanee_Kanjanaya/fulltext.pdf
- Moolcharee, K. (2019). *Factors related to the practice of New Theory agriculture by farmers in Mueang District, Roi Et Province* [Master's thesis, Sukhothai Thammathirat Open University].
<https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/11102/1/fulltext.pdf>
- Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2018). Operational manual of the New Theory Agriculture Project (Five integrations for sustaining the New Theory Agriculture dedicated to His Majesty the King), Fiscal Year 2019. Office of Agricultural Technology Policy and Sustainable Agriculture.
<https://infocenter.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER19/DRAWER062/GENERAL/DATA0000/00000275.PDF>
- Nitsuwan, P. (2022). *Guidelines for promoting New Theory Agriculture among farmers in Ubolrat District, Khon Kaen Province* [Master's thesis, Sukhothai Thammathirat Open University]. *Sukhothai Thammathirat Open University Institutional Repository*. <https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/10544/1/FULLTEXT.pdf>
- Nitichart, T. (2017). *The operations of the "Five Stakeholders Coordinating for New Theory" project in Doi Lo District, Chiang Mai Province* [Master's thesis,

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด: วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 เลขหน้า 227-242
Journal of Roi Et Rajabhat University: Science and Technology 6(3), 227-242

Sukhothai Thammathirat Open University].

<https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/1581>

Saraburi Provincial Agricultural Office. (2021). Annual report 2021. Saraburi Provincial Agricultural Office. <https://saraburi.doae.go.th/kasettakorn/wp-content/uploads/2022/10/รายงานผลการดำเนินงาน-สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี-2564.pdf>

Thiemmuang, V. (2009). *Factors affecting the achievement of New Theory farmers: The case of the demonstration village at Wat Mongkhol Chai Pattana, Saraburi Province* [Master's thesis, Maejo University].

http://webpac.library.mju.ac.th:8080/mm/fulltext/thesis/2553/viroj_thiemmuang/fulltext.pdf